

**Kaitseministri määruse „Kaitseministri 28. märtsi 2023. a määruse nr 14
„Kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundi
kaitseväeteenistuskohustuslase või tegevvälase tervisenõuetele vastavuse hindamise
tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse kaitseministri 28. märtsi 2023. a määrust nr 14 „Kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundi kaitseväeteenistuskohustuslase või tegevvälase tervisenõuetele vastavuse hindamise tingimused ja kord“ (edaspidi *määrus*).

Eelnõuga sätestatakse kaitseväekohustuslase või kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundi hindamisel tervise infosüsteemi edastatavate dokumentide laiendatud andmekoosseis. Kehtiva kaitseväeteenistuse seaduse § 26¹ lõike 12 kohaselt edastatakse tervise infosüsteemi terviseseisundi hindamise käigus tuvastatud diagnoosid. Kuna kaitseväeteenistuse seaduses tehakse muudatus, siis sätestatakse määruses täpsem edastatavate andmete koosseis. Määruse uues lõikes sätestatakse, et arst edastab tervise infosüsteemi täpsustatud andmekoosseisus järgmised dokumendid: a) ambulatoorne epikriis; b) uuringu, protseduuri ja analüüsi saatekiri; c) ambulatoorse teenuse, sealhulgas e-konsultatsiooni saatekiri.

Kehtiva korra järgi suunatakse isik terviseseisundi hindamiseks lepingupartnerist tervishoiuteenuse osutaja juurde ettenähtud kohustuslikele ja vajaduse korral täiendavatele terviseuuringutele, et tuvastada, kas isik vastab tervisenõuetele. Suunamiseks vormistatud pabersaatekiri asendatakse määruse muudatuse tulemusel elektroonse saatekirjaga. Elektroonse saatekirja liikumisega tervise infosüsteemi kaudu tagatakse, et tervishoiuteenuse osutaja tehtud uuringu vastus jõuab kiiresti Kaitseressursside Ameti arstile edasiste otsuste tegemiseks. Muudatuse tulemusel saab isik digisaatekirja puhul lisaks kasutada digiregistratuuri võimalusi. Muudatusega tagatakse, et terviseandmed liiguvad tervishoiusüsteemis ühtsetel alustel ning tõhustatakse terviseandmete liikumise ja andmete säilitamise turvalisust. Lisaks toetab muudatus tervishoiuresursside otstarbekamat kasutamist.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Kaitseressursside Ameti tervishoiunõunik Annika Kalinina (annika.kalinina@kra.ee). Eelnõule on normitehnilise kontrolli teinud Kaitseministeeriumi õigusosakonna nõunik Marion Saarna-Kukk (marion.saarna-kukk@kaitseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Tõlkebüroo eesti keele toimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse 1. detsembri 2016. a määruse nr 138 „Tervise infosüsteemi põhimäärus“ redaktsiooni (RT I, 13.07.2024) 8. muutmisega, mille on algatanud Sotsiaalministeerium.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 täiendatakse määruse § 7 lõikega 3¹, mille alusel koostab ja edastab terviseseisundit hindav arst tervise infosüsteemi tervishoiuteenuse korraldamise seaduse § 59² lõike 2 alusel kehtestatud määruises sätestatud andmekoosseisus järgmised dokumendid: ambulatoorne epikriis; uuringu, protseduuri ja analüüsi saatekiri; ambulatoorse teenuse, sealhulgas e-konsultatsiooni saatekiri. Nimetatud andmekoosseisud on määratletud sotsiaalministri 17. septembri 2008. a määruises nr 53 „Tervise infosüsteemi andmekoosseisud ja nende esitamise tingimused“. Ambulatoorse epikriisi andmekoosseis on sätestatud eelnimetatud määruse lisas 1, uuringu, protseduuri ja analüüsi saatekirja andmekoosseis lisas 3 ning ambulatoorse teenuse, sealhulgas e-konsultatsiooni saatekirja andmekoosseis lisas 19. Kehtivas sõnastuses edastab Kaitseressursside Ameti arst või Kaitsevägi diagnoosid ja terviseseisundit kirjeldavad andmed, mis on osa ambulatoorse epikriisi andmekoosseisust. Seega täpsustatakse määruse muudatusega tervise infosüsteemi edastatavaid andmekoosseise.

Kehtiva korra kohaselt toimub terviseuuringutele suunamine kokkuleppel tervishoiuteenuse osutajaga Kaitseressursside Ameti arsti vormistatud pabersaatekirja alusel. See tähendab, et uuringute tegemiseks peab tervishoiuteenuse osutaja sisestama saatekirja andmed eraldi oma infosüsteemi, mistõttu kaasneb pabersaatekirjadega ajamahukas halduskoormus.

Määruse muudatus võimaldab Kaitseressursside Ameti arstil edastada terviseandmeid elektrooniliselt. Terviseseisundit hindav Kaitseressursside Ameti arst saab vormistada digisaatekirja ja edastada selle tervise infosüsteemi. Sellega lihtsustub teabevahetus teiste tervishoiuteenuse osutajatega ja kaob vajadus pabersaatekirja järele. Muudatusega seoses väheneb halduskoormus. Muudatusega tagatakse tervishoiusüsteemis arstlikule läbivaatusele ja terviseuuringutele suunamine ühtsetel alustel sarnaselt teiste tervishoiuteenuse osutajatega ning muudatus võimaldab hallata terviseandmeid ühtses tervishoiusüsteemis.

Digisaatekirja korral on isikutel võimalik terviseuuringutele saatmisel kasutada lisaks digiregistratuuri võimalusi.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse jõustumise aeg, milleks on 1. märts 2025. a. Jõustumise aeg on seotud tehniliste arenduste planeeritud valmimisega.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Kaitseressursside Amet korraldab kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundi hindamist ning terviseuuringutele saatmist. Kaitseväeteenistuse seaduse § 26¹ lõikes 3 kehtestatud kaitseministri määruse alusel kaitseväekohustuslase terviseseisundi hindamisel arstlikuks läbivaatuseks ja terviseuuringuteks nähakse ette kohustuslikud (nt laborianalüüsid, elektrokardiogramm, röntgen) ja täiendavad terviseuuringud (nt eriarsti konsultatsioon, erinevad terviseuuringud). Terviseuuringutele suunamise põhjuseks võivad olla terviseseisundi hindamisel oleva isiku kohta ebapiisavad või puuduolevad terviseandmed tervise infosüsteemis või muud asjaolud, mis on seotud tervisenõuetele vastavuse täpsustamisega.

Kehtiva korra kohaselt toimub saatekirja vormistamine ja selle saatmine piiratud tehnilise lahenduse tõttu paber kandjal. Probleem seisneb ka selles, et täiendavale uuringule võib tervishoiuteenuste pikkade järjekordade tõttu pääseda alles mitme kuu pärast ja isik peab tagama, et pabersaatekiri säilib kuni arsti vastuvõtuni. Vastasel korral puudub tervishoiuteenuse osutajal info, mis eesmärgiga isik suunati ja missugust terviseuuringuga seotud teavet Kaitseressursside Ameti arst soovis täpsustada. Tervishoiuteenuse osutaja omakorda kannab uuringu tegemiseks vajalikud saatekirja andmed oma infosüsteemi. Kohustuslikele uuringutele saatmisel enamikule tervishoiuteenuse osutajatele küll terviseuuringute saatekirju ei väljastata, ent mõni pole nendest veel loobunud. Peale selle, et saatekirjade väljastamine mistahes liiki uuringutele (kohustuslikud, täiendavad) toob kaasa ebamõistliku halduskoormuse tervishoiuteenuse osutajatele, on probleem uuringu vastuste liikumine tervise infosüsteemi. Ka see, et uuringu vastused jõuaks Kaitseressursside Ameti arstini, toob tervishoiuteenuse osutajale lisatööd, nagu vastavate e-kirjade vormistamine, terviseuuringute sissekanne jms.

Eelnõuga ühtlustatakse Kaitseressursside Ameti arsti poolt tehtavad terviseuuringute suunamised sarnaselt teistele tervishoiuteenuste osutajatele. Muudatuse tulemusel tagatakse, et terviseandmed liiguvad tervishoiusüsteemis ühtsetel alustel. Elektroonne saatekiri tagab ka suurema andmeturvalisuse.

Aastas vajab tervise seisundi hindamisel terviseuuringuid ligikaudu 3800–4000 tulevast ajateenijat ning aastas tehakse ligikaudu 40 000 ja enam terviseuuringut. Lisaks eriarsti konsultatsioonide, analüüside või uuringute suunatakse kaitseväekohustuslane vajaduse korral täiendavatele terviseuuringutele, mida on aastas kokku ligikaudu 450–600.

Muudatus mõjutab Kaitseressursside Ameti arstide töökorraldust seoses saatekirjade ja nendega seotud terviseuuringu vastustega. Muudatus lihtsustab Kaitseressursside Ameti arstidel saatekirja vormistamist, edastamist ja ligipääsu tervishoiuteenuse osutaja tehtud uuringutulemuste sissekannetele tervise infosüsteemis. Elektroonse saatekirja edastamise võimaldamisega seotud mõju on Kaitseressursside Ameti arstile märkimisväärne. Samas ei too muudatus kaasa kohanemiskust, kuna kaitseväekohustuslaste registri arendamisel arvestatakse arsti töölaua kasutusmugavust digidokumentidega seotud funktsionaalsuse ja terviseinfo liikumisega tervise infosüsteemi. Kaitseressursside Ameti arste on kokku 55. Elektroonse saatekirjaga vähenevad nimetatud arstide tööaja- ja tegevuskulud. Kaob vajadus pabersaatekirja vormistamise (arsti aeg), väljatrüki (paberi, printeri tahma kulu) ja pabersaatekirja haldamisega seotud tegevuste järele.

Muudatuse mõju tervishoiuteenuse osutajatele on märkimisväärne. Kaitseressursside Ameti arstide vormistatud saatekirjad terviseuuringutele ja analüüsidele saamiseks hõlmavad lepingupartnereid üle Eesti – neid tervishoiuteenuse osutajaid on kokku umbes 20. Muudatustega kaob ära paberdokumentide saatekirjadega kaasnenud halduskoormus tervishoiuteenuse osutajale, kuna määruse muudatuse tulemusel saab terviseuuringuid tegev tervishoiuteenuse osutaja isikule vormistatud digisaatekirja näha ja menetleda tervise infosüsteemis.

Terviseuuringutele suunatud isikutele on muudatus positiivne – peale paberdokumendi elektroonseks muutumise saab elektroonse saatekirja olemasolu korral üleriigilise digiregistratuuri kaudu iseseisvalt broneerida vastuvõtuaega nii esmakordsel kui ka täiendaval terviseuuringutele suunamisel.

Muudatuse mõju Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele on seotud kaitseväekohustuslaste registri ja tervise infosüsteemi arendusega. Tegemist on planeeritud tegevusega, mis vajab vastastikuste süsteemide sünkroonimist.

Muudatus toob kaasa kaitseväekohustuslaste registri arendusvajaduse, et vastava andmekoosseisu saaks edastada tervise infosüsteemi.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks tehakse kaitseväekohustuslaste registri täiendav IT-arendus digisaatekirjade koostamiseks ja edastamiseks tervise infosüsteemi. Eeldatav arenduskulu on planeeritud Kaitseväe küberväejuhatuse 2025. aasta eelarves summas 35 000 eurot.

Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus tagab kaitseväekohustuslaste registri ja tervise infosüsteemi vahel liidestuse, mille kulu on asutuse eelarves arvestatud.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. märtsil 2025. aastal. Määruse jõustumise aeg on seotud kaitseväekohustuslaste registri arendusega ja tehniliste lahenduste valmimisega digidokumentide liikumisel registri ja tervise infosüsteemi vahel.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Sotsiaalministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele.